

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

VALDYMO REIKALAVIMAI (VR) 2023-2027 m. LAIKOTARPIU

**Žemės ūkio ministerijos
Augalininkystės ir agrarinės aplinkosaugos skyriaus
vyr. specialistė Jurgita Čiučkienė**

VR BENDRIEJI PRINCIPAI

- VR yra paramos sąlygų (*conditionality*) dalis;
- VR yra nustatomi vadovaujantis konkrečių ES teisės aktų (direktyvų ir reglamentų) straipsniais ar jų dalimis;
- **Visi VR galioja pagal nacionalinius teisės aktus.**

VR STRUKTŪRA (I)

2023-2027 m. laikotarpiu planuojama 16 (tačiau gali likti 11) ES teisės aktų reglamentuojančių VR, vietoje dabar esamų 13.

Paramos sąlygas nauju laikotarpiu papildė 2 ES direktyvos:

- Bendroji vandens politikos direktyva (**įsigalioja 2023 m.**),
- Tausaus pesticidų naudojimo direktyva (**įsigalioja 2023 m.**).

Daliai VR yra reikalingi patikslinimai dėl gautų EK audito pastabų bei pokyčių mineralinių trąšų naudojimo Lietuvoje reglamentavime:

- Nitratų direktyva (patikslinimai **įsigalioja 2023 m.**);
- Laukinių paukščių apsaugos direktyva (patikslinimai **įsigalioja 2022 m.**);
- Natūralių buveinių bei laukinės faunos ir floros apsaugos direktyva (patikslinimai **įsigalioja 2022 m.**).

VR STRUKTŪRA (II)

ES teisės aktai, kurių reglamentavimas naujuoju laikotarpiu lieka nepakitęs:

- Maisto saugos reglamentas,
- Draudžiamų naudoti gyvulininkystėje medžiagų reglamentas,
- Augalų apsaugos produktų patekimo į rinką reglamentas,
- Veršelių, Kiaulių ir Ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos direktyvos.

ES teisės aktai, kurių naujuoju laikotarpiu paramos sąlygose (*conditionality*) gali nelikti:

- Kiaulių registravimo ir ženklinimo direktyva,
- Galvijų registravimo ir ženklinimo reglamentas,
- Ožkų ir avių registravimo ir ženklinimo reglamentas,
- Užkrečiamosios spongiforminės encefelopatijos reglamentas,
- Užkrečiamųjų ligų reglamentas.

VR 1 BENDROJI VANDENS POLITIKOS DIREKTYVA (I)

Nauji VR reikalavimai, pagrįsti direktyvos 2000/60/EB, nustatančia Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, 11 str. 3 dalies e ir h punktais, **įsigaliosiantys 2023 m.**

1. Žemės ūkio subjektas, išgaunantis 100 m³ ir daugiau vandens per parą iš vieno paviršinio vandens telkinio privalo turėti TIPK arba Taršos leidimą;
2. Žemės ūkio valdoje esantis ir naudojamas požeminio vandens gavybos gręžinys turi turėti gręžinio pasą, registruotą Žemės gelmių registre;
3. Žemės ūkio subjektai, naudojančys gėlą požeminį vandenį, turi turėti leidimą naudoti žemės gelmių išteklius LR žemės gelmių įstatymo nustatyta tvarka;
4. Žemės ūkio subjektai, išgaunantys 10 ir daugiau m³ per parą požeminio vandens arba tie, kuriems žemės gelmių išteklių naudojimui reikalingas leidimas, turi turėti aprobuotus išteklius;
5. Žemės ūkio subjektai, išgaunantys 10 ir daugiau m³ per parą požeminio vandens arba tie, kuriems žemės gelmių išteklių naudojimui reikalingas leidimas, privalo vykdyti išgaunamo požeminio vandens apskaitą, pildyti išteklių apskaitos registrą ir teikti apskaitos metines ataskaitas LGT;

VR 1 BENDROJI VANDENS POLITIKOS DIREKTYVA (II)

6. Žemės ūkio subjektai, kurie turi vykdyti aplinkos monitoringą pagal Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatas, turi teikti ūkio subjektų aplinkos monitoringo ataskaitą AAA ir LGT, jei vykdo požeminio vandens monitoringą;
7. Žemės ūkio subjektas, išleidžiantis 5 m³ ir daugiau nuotekų per parą į gamtinę aplinką (į paviršinius vandens telkinius ir (arba) į gruntą), privalo turėti TIPK arba Taršos leidimą;
8. Žemės ūkio subjektai požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonose turi laikytis LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nustatytų ūkinės veiklos draudimų;
9. Deklaruotame plote, kuris patenka į Šiaurės Lietuvos karstinį regioną, turi būti laikomasi LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nustatytų ūkinės veiklos draudimų;
10. Žemės ūkio subjektai paviršinių vandens telkinių apsaugos zonose turi laikytis LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nustatytų ūkinės veiklos draudimų.

VR 2 NITRATŲ DIREKTYVA (I)

Patikslinti VR reikalavimai, pagrįsti direktyvos 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 4 ir 5 straipsniais, **įsigaliosiantys 2023 m.**

1. Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha;

2. Per metus į dirvą patenkančio bendro azoto kiekis **tręšiant mineralinėmis trąšomis arba mineralinėmis ir organinėmis trąšomis** negali viršyti 210 kg/ha;

✓ *reglamentavimas yra projektiniame lygmenyje!*

3. Žemės ūkio veiklos subjektai tirštąjį mėšlą turi kaupti mėšlidėse arba tvartuose, taip pat tirštojo mėšlo rietuvėse prie tvarto. Sruvas ir (ar) skystąjį mėšlą kaupti sruvų kauptuvuose – statiniuose ar įrenginiuose. Mėšlidžių, sruvų kauptuvų ir tirštojo mėšlo rietuvių prie tvarto talpa turi atitikti nustatytus reikalavimus;

4. Draudžiama **mineralinėmis trąšomis**, mėšlu ir (ar) srutomis tręšti nuo lapkričio 15 d. iki kovo 20 d., išskyrus atvejus, kai gali būti leidžiama ankstesnė tręšimo laikotarpio pradžia;

✓ *reglamentavimas yra projektiniame lygmenyje!*

VR 2 NITRATŲ DIREKTYVA (II)

5. Draudžiama mėšlą, srutas ir (ar) **mineralines trąšas** skleisti ar įterpti ant įšalusios, įmirkusios, užtvindytos, apsnigtos žemės

- ✓ *reglamentavimas yra projektiniame lygmenyje!*
- ✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

6. Draudžiama **mineralines trąšas**, skystąjį mėšlą ir (ar) srutas skleisti arčiau kaip 2 m iki melioracijos griovių viršutinių briaunų;

- ✓ *reglamentavimas yra projektiniame lygmenyje!*
- ✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

7. Draudžiama tręšti mėšlu ir (ar) srutomis nuo birželio 15 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus pūdymus, pievas, ganyklas ir plotus, kuriuose bus auginami žiemkenčiai. Kukurūzų pasėlius draudžiama tręšti nuo liepos 10 d. iki rugpjūčio 1 d.;

- ✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

8. Žemės ūkio veiklos subjektai, tręšiantys mineralinėmis (neorganinėmis) ir (ar) organinėmis trąšomis įskaitant mėšlą ir srutas privalo turėti tręšimo planą, sudarytą pagal vieningą tręšimo metodiką;

- ✓ *reglamentavimas yra projektiniame lygmenyje!*
- ✓ *svarstomas žemės naudmenų ploto dydis (ha)!*

VR 2 NITRATŲ DIREKTYVA (III)

9. Žemės ūkio veiklos subjektai, tręšiantys mineralinėmis (neorganinėmis) ir (ar) organinėmis trąšomis turi teikti duomenis apie sunaudojamas trąšas pagal veikliąsias medžiagas elektroninėje formoje.

- ✓ *reglamentavimas yra projektiniame lygmenyje!*
- ✓ *svarstomas žemės naudmenų ploto dydis (ha)!*
- ✓ *svarstomos duomenų pateikimo datos!*

VR 3 LAUKINIŲ PAUKŠČIŲ APSAUGOS DIREKTYVA

Patikslintas VR reikalavimas, pagrįstas direktyvos 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos, 3 straipsnio 1 dalimi, 2 dalies b punktu, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalimis, **įsigaliosiantis 2022 m.**

1. Deklaruotame plote, kuris patenka į Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje (PPIS) esantį paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį, turi būti laikomasi **konkrečiam plotui** nustatytų ūkinės veiklos apribojimų, kurie gali apimti:

- draudimą suarti ar persėti pievas;
- draudimą pievas keisti kitomis žemės ūkio naudmenomis, tačiau leidžiama jas persėti;
- draudimą naikinti krūmų, įsiterpusius tarp ariamų laukų, juostas;
- draudimą sausinti pievas (draudimas įrengti naujas sausavimo sistemas).

Draudimai konkrečiuose plotuose gali sutapti. Tais atvejais kai sutampa draudimas persėti pievas ir draudimas keisti pievas kitomis ŽŪN , tačiau leidžiama persėti galioja griežtesnis draudimas.

VR 4 NATŪRALIŲ BUVEINIŲ IR LAUKINĖS FAUNOS BEI FLOROS DIREKTYVA (I)

Patikslintas VR reikalavimas, pagrįstas direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, 6 straipsnio 1 ir 2 dalimi, **įsigaliosiantis 2022 m.**

1. Deklaruotame plote, kuris patenka į PPIS esantį Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos sluoksnį, turi būti laikomasi **konkrečiam plotui** nustatytų ūkinės veiklos apribojimų, kurie apima draudimus **natūralioje buveinėje ir natūralios buveinės apsaugos buferyje.**

VR 4 NATŪRALIŲ BUVEINIŲ IR LAUKINĖS FAUNOS BEI FLOROS DIREKTYVA (II)

Galimi draudimai natūralioje buveinėje:

- arti;
- naudoti augalų apsaugos produktus;
- naudoti mineralines trąšas;
- naudoti organines trąšas;
- draudimą sausinti pievas (draudimą įrengti naujas sausinimo sistemas);
- įveisti mišką;
- įrengti poilsiavietes;
- persėti daugiametes pievas;
- intensyviai ganyti (ne intensyviau kaip 1 SG vienam hektarui).

Galimi draudimai natūralios buveinės apsaugos buferyje:

- naudoti augalų apsaugos produktus;
- naudoti mineralines trąšas;
- naudoti organines trąšas;
- draudimą sausinti pievas (draudimą įrengti naujas sausinimo sistemas);
- įveisti mišką.

VR 4 PAVYZDYS

Vertybė	Grupė	Bendras plotas, ha	Buferio plotas, ha	Vertybės plotas, ha	Draudžiama veikla buveinėje	Draudžiama veikla buferyje
Niūriaspalvis auksavabalis	gyvūnai	67,48	8,82	58,66	Suarti; Naudoti augalų apsaugos produktus; Naudoti mineralines trąšas; Naudoti organines trąšas; Sausinti pievas; Įveisti mišką; Įrengti poilsiavietes.	Sausinti pievas.

VR 13 TAUSAUS PESTICIDŲ NAUDOJIMO DIREKTYVA (I)

Nauji VR reikalavimai pagrįsti direktyvos 2009/128/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo, 5 straipsnio 2 dalimi, 8 straipsnio 1-5 dalimis, 12 straipsniu, 13 straipsnio 1 ir 3 dalimi, **įsigaliosiantys 2023 m.**

1. AAP profesionalieji naudotojai privalo turėti augalų apsaugos pažymėjimą ar kitą jam prilyginamą Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje išduotą pažymėjimą;

✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

2. AAP leidžiama purkšti tik apdorojimo įranga, turinčia galiojančius Apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangos pažymėjimus;

✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

3. Pagalbinio ūkio paskirties pastatuose ar jų patalpose, kuriuose saugomi profesionaliajam naudojimui skirti AAP privalo būti talpyklos su natūraliais (smėliu, pjuvenomis, durpėmis) ir (ar) sintetiniais sorbentais, kurie naudojami išsipylysiams ar išsibarsčiusiems augalų AAP sugerti ir jų taršai apriboti;

✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

VR 13 TAUSAUS PESTICIDŲ NAUDOJIMO DIREKTYVA (II)

4. Pagalbinio ūkio paskirties pastatai ar jų patalpos, kuriuose saugomi profesionaliam naudojimui skirti AAP ir (ar) beicuota sėkla, turi atitikti šiuos reikalavimus:

- grindys turi būti atsparios laikomų cheminių medžiagų poveikiui ir iš skysčiams nelaidžios dangos;
- turi būti natūralus arba įrengtas mechaninis vėdinimas;

5. Nepanaudoti profesionaliajam ir neprofesionaliajam naudojimui skirti AAP ir (ar) profesionaliajam naudojimui skirtų AAP likučiai turi būti saugomi AAP gamintojo pakuotėse. Nepanaudota beicuota sėkla ir (ar) beicuotos sėklos likučiai turi būti saugomi beicuotos sėklos pakuotėse;

6. Tuščios profesionaliajam ir neprofesionaliam naudojimui skirtos AAP pakuotės ir (ar) AAP likučiai turi būti tvarkomi ir laikomi vadovaujantis augalų apsaugos produktų etiketėse, saugos duomenų lapuose nurodytais ir (ar) atliekų tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktų reikalavimais;

VR 13 TAUSAUS PESTICIDŲ NAUDOJIMO DIREKTYVA (III)

7. AAP profesionalieji naudotojai turi AAP tirpalus ruošti laikantis AAP etiketėje nustatytų reikalavimų;

8. Apdorojimo įrangos išorė ir (ar) vidus nuplaunami purškiamame lauke švariu vandeniu. Purškiamo tirpalo likučiai, vanduo, panaudotas AAP pakuotei skalauti ir (ar) apdorojimo įrangos vidaus plovimui turi būti išpurkštas ant lauko, apdoroto tuo AAP. Apdorojimo įrangos išorę ir (ar) vidų galima nuplauti tam tikslui atvirame ore įrengtose betoninėse arba biologinėse aikštelėse arba uždaroje vėdinamose apdorojimo įrangos plovimo patalpose;

✓ *reikalavimas galiojantis KPP 2014-2020 m. Agro priemonėms!*

9. Saugomose teritorijose ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose AAP turi būti naudojami laikantis LR saugomų teritorijų įstatyme ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nustatytų AAP naudojimo reikalavimų.

VR 5 MAISTO IR PAŠARŲ SAUGOS REGLAMENTAS (I)

Nepasikeitę VR reikalavimai pagrįsti reglamento (EB) Nr. 178/2002, nustatančio maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus nuostatomis, 14 ir 15 straipsniu, 17 straipsnio 1 dalimi, 18,19 ir 20 straipsniais.

1. Maisto tvarkymo subjektai, atliekantys bet kokią poveikį maistui arba veiksmus su juo ar atskiomis jo sudedamosiomis dalimis, galinčius turėti įtakos maisto saugai, kokybei ir mitybos vertei, turi imtis adekvačių priemonių, užtikrinančių, kad tik saugus maistas būtų tiekiamas rinkai;
2. Maisto tvarkymo subjektai turi turėti įdiegtą individualią rizikos veiksnių analizės ir svarbių valdymo taškų (toliau – RVASVT) sistemą arba kitą panašią RVASVT principais paremtą maisto savikontrolės sistemą, kuri užtikrina, kad visi prižiūrimi maisto gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapai atitinka higienos reikalavimus;
3. Maisto tvarkymo subjektai turi ženklinti produktus pagal teisės aktų reikalavimus;
4. Maisto tvarkymo subjektai turi užtikrinti maisto ir maisto sudedamųjų dalių atsekamumą visuose maisto tvarkymo etapuose;
5. Maisto tvarkymo subjektai turi turėti nesaugaus maisto atšaukimo iš rinkos veiksmų aprašą;

VR 5 MAISTO IR PAŠARŲ SAUGOS REGLAMENTAS (II)

6. Jei ūkio subjektai naudoja ne savo išaugintus ir pagamintus pašarus, pašarai turi būti įsigijami ir naudojami tik iš tų ūkio subjektų, kurie yra registruoti ir (arba) patvirtinti nustatyta tvarka;
7. Nustačius, kad pašarų tyrimų rezultatai neatitinka teisės aktų reikalavimų, pašarų ūkio subjektai turi vykdyti privalomus VMVT nurodymus;
8. Pašarų ūkio subjektai turi užtikrinti pašarų atsekamumą;
9. Pašarų ūkio subjektai turi tvarkyti apskaitą, susijusią su tiekiamų rinkai pašarų paskirties vieta bei kiekiu;
10. Siekiant išvengti pašarų užteršimo draudžiamomis ūkiniams gyvūnams šerti medžiagomis, pašarai turi būti sandėliuojami atskirai nuo šių medžiagų;
11. Vaistiniai pašarai turi būti laikomi ir tvarkomi taip, kad būtų išvengta kitų pašarų užteršimo ir nekeltų rizikos ūkiniams gyvūnams, kuriems vaistiniai pašarai nėra skirti.

VR 6 DIREKTYVA DĖL DRAUDIMO NAUDOTI TAM TIKRAS MEDŽIAGAS GYVULININKYSTĖJE

Nepasikeitę VR reikalavimai pagrįsti direktyvos 96/22/EB dėl draudimo vartoti gyvulininkystėje tam tikras medžiagas, turinčias hormoninį ar tirostatinį poveikį, bei beta antagonistus nuostatomis, 3 straipsnio a, b, d ir e punktais, 4, 5 ir 7 straipsniu.

1. Ūkinių gyvūnų laikytojams draudžiama naudoti tirostatines medžiagas, stilbeną, stilbeno darinius, jų druskas ir esterius, estradiolį 17 β ir esteriams būdingų savybių turinčius jo darinius, beta agonistus, medžiagas, turinčias estrogeninį (išskyrus estradiolį 17 β ir esteriams būdingų savybių turinčius jo darinius), androgeninį arba gestageninį poveikį;
2. Maistinių gyvūnų savininkams draudžiama maistinius gyvūnus skersti žmonių maistui, nepasibaigus išlaukai;
3. Ūkinių gyvūnų laikytojas turi naudoti tik Veterinarinių vaistų registre įregistruotus veterinarinius vaistus ir pildyti Veterinarinės medicinos produktų ir vaistinių pašarų, įsigytų pagal veterinarijos gydytojų receptus ir sunaudotų maistiniams gyvūnams, apskaitos žurnalą.

VR 12 AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ PATEKIMO Į RINKĄ REGLAMENTAS

Nepasikeitę VR reikalavimai pagrįsti reglamento Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų (toliau – AAP) patekimo į rinką, 55 straipsnio pirmu ir antru sakiniu.

1. Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami profesionaliajam ir (ar) neprofesionaliam naudojimui skirti AAP, turi būti pildomas AAP apskaitos žurnalas;
2. AAP profesionalieji ir neprofesionalieji naudotojai žemės ūkio valdose turi naudoti tik LR registruotus AAP;
3. AAP profesionalieji naudotojai privalo AAP saugoti rakinamuose ir įspėjamaisiais pavojingumo ženklais paženklintuose pagalbinių ūkio paskirties pastatuose arba jų patalpose, arba atskiroje rakinamoje įspėjamaisiais pavojingumo ženklais paženklintoje dėžėje ar spintoje. Patalpoje, kurioje yra laikomi profesionaliajam naudojimui skirti AAP, draudžiama laikyti maistą, vandenį, pašarus ir gyvūnus;
4. AAP profesionalieji naudotojai ir AAP neprofesionalieji naudotojai turi laikytis AAP etiketėje: nurodytos AAP naudojimo normos; nurodyto laikotarpio nuo paskutinio purškimo iki derliaus nuėmimo (karencijos laikotarpio); nurodyto didžiausio galimo purškimų skaičiaus ir didžiausio galimo AAP panaudojimo kiekio per metus.

VR 14, 15, 16 ŪKINIŲ GYVŪNŲ GEROVĖS DIREKTYVOS

Nepasikeitę VR reikalavimai pagrįsti direktyvos 2008/119/EB, nustatančios būtiniausius veršelių apsaugos standartus nuostatomis, 3 ir 4 straipsniais.

1. Veršelių laikytojai turi laikytis Veršelių gerovės reikalavimų, patvirtintų VMVT direktoriaus įsakymu.

Nepasikeitę VR reikalavimai pagrįsti direktyvos 2008/120/EB, nustatančios būtiniausius kiaulių apsaugos standartus nuostatomis, 3 ir 4 straipsniais.

1. Kiaulių laikytojai turi laikytis Kiaulių gerovės reikalavimų, patvirtintų VMVT direktoriaus įsakymu.

Nepasikeitę VR reikalavimai pagrįsti direktyvos 98/58/EB dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos nuostatomis, 4 straipsniu.

1. Ūkinių gyvūnų laikytojai turi laikytis Ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų, patvirtintų VMVT direktoriaus įsakymu.

VR 7, 8, 9 ŪKINIŲ GYVŪNŲ REGISTRAVIMO IR ŽENKLINIMO TEISĖS AKTAI

Šiais teisės aktais pagrįstų VR reikalavimų gali nelikti:

- Direktyvos 2008/71/EB dėl kiaulių identifikavimo ir registravimo, 3, 4 ir 5 straipsniais;
- Reglamento (EB) Nr. 1760/2000, nustatančio galvijų identifikavimo bei registravimo sistemą, reglamentuojančio jautienos bei jos produktų ženklimą, 4 ir 7 straipsniais;
- Reglamento (EB) Nr. 21/2004, nustatančio avių ir ožkų identifikavimo bei registravimo sistemą nuostatomis, 3, 4 ir 5 straipsniais.

VR 10,11 ŪKINIŲ GYVŪNŲ LIGŲ PEVENCIJOS REGLAMENTAI

Šiais teisės aktais pagrįstų VR reikalavimų gali nelikti:

- Reglamento (EB) Nr. 999/2001, nustatančio tam tikrų užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų prevencijos, kontrolės ir likvidavimo taisykles nuostatomis, 7, 11, 12, 13 ir 15 straipsniais;
- Reglamento 2016/429 dėl užkrečiamųjų gyvūnų ligų nuostatomis, 18 straipsnio 1 dalimi.

Ačiū už dėmesį!